

Saldırı mı, eylem mi, protesto mu?

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis Gazetesi-Poli

Şiddet unsuru barındıran olayların haberleştirilmesinde; sağduyulu ve şiddetin her türlüünün sorunsallaştırıldığı, sansasyondan uzak, olayı tanımlayan haber çerçevelerine ihtiyaç duyuluyor

Gazeteciler haberlerde kullanacakları kelimeleri seçerken biraz daha dikkatli olması gerekiyor. Hele de haber konusu çatışma içeren bir olayla ilgiliyse, gazetecilerin bu tür haberlerde rolü ve sorumluluğu daha fazla ortaya çıkıyor. Geçtiğimiz günlerde 2. Cumhurbaşkanı Mehmet Ali Talat'ın konferans için gittiği Limasol'da yaşananları düşündüğümüzde, olayın gazeteler tarafından nasıl ve hangi kelimelerle bizlere anlatıldığını sorgulamalıyız. Barış gazeteciliğine inanan gazeteler dahi olayı haberleştirirken nefret söylemi kapsamında sayabileceğimiz ve barış gazeteciliği anlayışına aykırı haber çerçevesi ve dili kullandı. Bu hafta bu konu üzerinden bir takım değerlendirmeler yapmak istiyorum.

Sert söylemler

Haberlerde kullanılan dilin okuyucuların akıllarındaki fikirleri şekillendirdiğini unutmamalıyız. Haber dili şiddetten, nefretten, küfürden, militarist ifadelerden ve erkeksi söylemlerden arındırıldığı oranda, hedef kitleyle daha etkili bir iletişim kurar. Tabii ki haberlerde bahsetmiş olduğum dil bozukluğu, siyasi atmosferden de kaynaklanabiliyor. Yani çatışma içeren olaylarda, haberlerin veriliş biçiminin mutlak sorumlusu olarak medyayı göstermek haksızlık olur. Siyasi figürler de bu tür durumlarda bazı fikirlerini meşrulaştırabilmek adına sert söylemlerde bulunabiliyor.

Bağımsızlık

Gazeteciler de bu sert söylemleri haberleştirirken, bunları haber içinde ön plana çıkarıyorlar. Sanki toplumun tümü bu şekilde düşünüyormuş gibi bizlere sunuluyor. Ne yazık ki bu tür habercilik anlayışı da sözde "tarafsızlık ilkesi" adı altında yapılıyor. Oysa tarafsızlık ile gazetecinin "bağımsızlığı" aynı şey değildir. Bağımsız bir gazeteci; haberini

her türlü baskıdan arınarak, dengeli ve adil bir biçimde yazmasını bilendir. Ancak birçok gazetecinin yaşanmış bir olaydan sonra farklı farklı ifadelerle haberlerini görüyoruz. Bu da bizlere gazetecilerin ne kadar taraflı haberler yayımladıklarını gösteriyor.

Özenle seçilmiş kelimeler

Konumuza gelecek olursak; 2. Cumhurbaşkanı Mehmet Ali Talat'ın Limasol'daki konferansı sırasında yaşanan istenmeyen olaylar Kıbrıs Türk basınında önemli yer buldu. Bulması da gerekiyor zaten. Burada önemli olan nasıl yer bulundu? Neyse ki olaydan hemen sonra 2. Cumhurbaşkanı Talat'ın sağduyulu ve barış kültürüne vurgu yapan açıklamaları sonrasında konu daha fazla büyümedi. Söz konusu açıklamada kelimelerin özenli seçilmesi ise dikkat çekiciydi. Aynı hassasiyetin ne yazık ki basın tarafından gösterildiğini söyleyemeyiz.

Sıfatlara dikkat

Kıbrıs Türk basını 26 Mart 2014 tarihinde akşam saatlerinde yaşanan olayla ilgili barış gazeteciliği açısından sorunlu manşetler attı. Kıbrıs Türk basını söz konusu olayı; “faşist”, “terör”, “şiddet” ve “çirkin” saldırı şeklinde manşetlerine taşıdı. Kıbrıs Problemi ile ilgili olarak barış sürecinin yaşandığı bu günlerde basının kullandığı kelimelere daha fazla dikkat etmesi gerekiyor. Hele de kullandığımız kelimelerin önüne gelecek sıfatlar ayrı bir önem kazanıyor. Basının bu noktada temel görevi, yaşanmış bir olayı kamuoyuna duyurmaktır. Tabii bu duyurma işlevini yerine getirirken de sansasyondan uzak bir habercilik dili ile şiddetin her iki tarafın da istemeyeceği sonuçlar doğurabileceği gerçeğine vurgu yapılması gerekiyor. Oysa kullanılan ifadelerle bakıldığında en dikkat çekenleri “faşist” ve “ırkçılık” olmuştur.

İntikam ve öç

Haberlerin birçoğunda kendilerine Ulusal Halk Cephesi (ELAM) ismini veren grup üyeleriyle ilgili farklı sıfatlar kullanıldı. Bazı gazeteler bu gruba üye olan kişilerin “faşist, ırkçı, fanatik, aşırı milliyetçi” olduklarını sıkça vurguladılar. Haberlerin çerçevesi de bu sıfatlar etrafından şekillendi. Böylece yaşanan olayın sorumlusu olarak ELAM üyeleri gösterildi. Barış gazeteciliği açısından buradaki temel sorun ise; karşı tarafın (toplum içinde azınlık olsa bile) bu şekilde sıfatlarla haberde ön plana çıkarılması ileride olası bir misillemeye zemin hazırlamaktadır. İntikam ve öç alma duygusunu kullandığımız ifadelerle farkında olarak veya olmayarak bireylere aşıyoruz. Dolayısıyla ileride benzer bir durumun Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde (KKTC) de olmayacağını garantisini kimse veremez. O bakımdan 2. Cumhurbaşkanı Talat’ın barış kültürüne vurgu yapan açıklaması önemlidir. Bunun arkasından KKTC’de bazı siyasi parti temsilcilerinin yaptıkları açıklamalar da tam tersine “biz ve onlar”, “biz iyiyiz, onlar kötü” çerçevelerinden oluştu.

Sabır, zaman, saygı

Böylesi bir olay adada ileride ortaya çıkabilecek bazı sorunların sinyalini veriyor. Uzlaşmazlıklar dünyanın her yerinde, hatta toplumların kendi içinde de yaşanmaktadır. Önemli olan bu uzlaşmazlıklara nasıl tepki verdiğimizdir. Şiddet içeren bir davranış şekliyle sorunları ve uzlaşmazlıkları çözebilmemiz mümkün görünmüyor. Dolayısıyla sorunların dinamiklerini iyi anlayarak, eğitim sistemimizi gözden geçirerek, bir birimizi anlayabilmek için projeler geliştirerek yola devam etmeliyiz. Kalplerimize ekilecek barış tohumlarının hemen yeşerip büyümesi kolay değildir. Bunun için sabra, zamana ve saygıya ihtiyacımız bulunuyor.

Ortak zemin

Yazımın başlığını özellikle; “Saldırı mı, protesto mu, eylem mi?” şeklinde yazdım. Zira gazetecilerin olayı ele alış biçimi genelde saldırı üzerinden olsa bile, bakmak istediğiniz açığa göre söz konusu olay bir protesto gösterisi olarak da gösterilebilir. Burada esas olan kullandığımız kelimelerin içeriğini doldurmaktır. Ayrıca ileride çatışma yaratabilecek sorunları da ortak bir zeminde tartışmaya açmaktır. Birşeylerin gizlenmesi kesinlikle kabul edilmiyor. Bu ortak zeminde de sorunun tüm paydaşlarını buluşturmak da yine gazetecilerin sorumluluğuna giriyor. Sonuçta bu tür olaylarda sağduyulu ve şiddetin her türlü sorunsallaştırıldığı, sansasyondan uzak, olayı tanımlayan haber çerçevelerine ihtiyaç duyuluyor. Dolayısıyla daha fazla okunsun diye atacağımız sansasyonel, çatışma ifadeleriyle dolu, nefret söylemi içeren manşetler sorunun çözümüne olumlu katkı yapmıyor.